

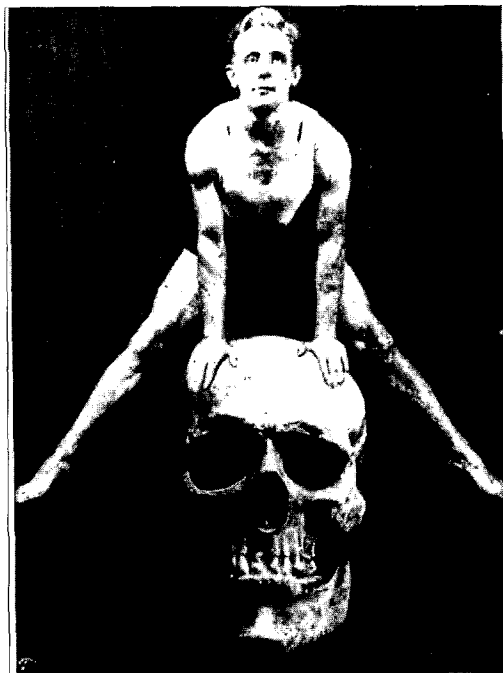
Een sportief verhaal

Brigitte De Mulder, departement Beeld en Geluid AMSAB

De arbeiderssport in België ontstond zo'n honderd jaar geleden, toen de sport het politieke doel moest dienen. Vóór 1914 werd de nadruk vooral gelegd op militantenvorming en propaganda. De sportgroepen leverden op die manier hun bijdrage in de socialistische strijd.

De bedoeling van de socialistische turngroepen was meervoudig. Men wilde de jeugd via deze groepen zo vroeg mogelijk in contact brengen met het socialisme, in de hoop er na enkele jaren partijleden en militanten uit te rekruteren. De propagandistische functie werd vaak waargenomen door een speciaal opgerichte sectie binnen de sportvereniging, die tijdens de turnoefeningen pauzes inlastte om uit de socialistische pers en brochures voor te lezen. Uiteraard was er ook het aspect gezondheid. Arbeiderskinderen gingen al op jonge leeftijd werken in de fabriek en hadden vaak geen gezonde, evenwichtige voeding. Ook het imago van de partij speelde een rol: socialisten werden vaak afgeschilderd als drankzuchtige lieden, turnactiviteiten moesten een alternatief zijn voor het bezoek aan de herberg.

De meeste verenigingen combineerden de turnoefeningen met zang, voordracht en toneel. Het meest aantrekkelijk waren wellicht de jaarlijkse reizen. Ze boden een mooie kans op propaganda maar hadden ook een educatief aspect door op die dag een fabriek of een museum te bezoeken. Na de Eerste Wereldoorlog vervaagde dit politiek accent. De strijd voor de democratie was gewonnen en ook op sociaal vlak waren de eerste veroveringen een feit. Voor de arbeiders brak nu een betere tijd aan, met stijgende lonen, meer vrije tijd en geleidelijk een hoger levensniveau. Zo integreerde sport meer en meer met de totale socialistische opvoeding, los van politiek nuttigheidsbejag.

Om springlevend
te blijven : **TURNT**

De partij zelf, de toenmalige BWP opgericht in 1885, ging voor het eerst over tot het propageren van turnkringen op haar 13de partijcongres, gehouden in 1897. Dit strookte met een algemeen maatschappelijk beeld: in het onderwijs bijvoorbeeld, werd gymnastiek geleidelijk aan ingevoerd in het 3de kwart van de 19de eeuw. Ik citeer de motivatie van de BWP: "Men is heden overtuigd dat eene gezonde lichaamsgesteldenis eene noodwendigheid is voor het welslagen van het opvoedingswerk. Zijn alle lichaamsdelen en organen degelijk ontwikkeld en in staat om behoorlijk te werken, dan vloeien daaruit voort: juistheid van opmerken, helderheid van denken, opgeruimdheid van gemoed, wilskracht en geneigdheid tot handelen. Daarenboven draagt gymnastiek bij tot het bestrijden van "kwade hartstochten" zoals onkuisheid, luiheid en verwaandheid." Eigenlijk was de arbeiderssportbeweging een pionier van het progressieve verenigingsleven, denk

maar aan de ecologische beweging met de Natuurvrienden, aan de Esperantogroepen, het naturalisme en de anti-alcoholverenigingen. De tijd dat sport enkel het voorrecht was van een kleine elite die over voldoende geld en vrije tijd beschikte, was voorgoed voorbij.

Voor de helft van onze bevolking, de vrouwen, was dit allemaal niet zo evident. Vooral vanuit katholieke hoek bleef de vraag of meisjes wel aan sport móchten doen een discussiepunt tot laat in de jaren '50. In elk geval vond de kerk dat meisjes enkel sporten mochten beoefenen die pasten bij hun lichaamsbouw en de fijnvrouwelijkheid stimuleerden, met name volksdansen, ritmische oefeningen, stapoefeningen en zang en dans. Zo verbood aartsbisschop Van Roey in 1927 het organiseren van gemengde turnfeesten, het inschakelen van mannelijke turnleiders voor meisjes en het toestelturnen voor juffers. Meisjes-turners droegen toen steeds lange rokken, schorten, witte blouses en het haar met lintjes en strikken samengebonden. De kleding was duidelijk aangepast aan de normen van fatsoen en zedelijkheid.

Maar turnen, voor mannen én gelukkig ook voor vrouwen, werd stilaan een verworven recht waarbij de verovering van de eerste week betaald verlof in 1936 een belangrijke stimulans was. Bij de sportbeweging bleef het turnen de belangrijkste tak, met in 1936 7.000 leden; daarna volgde het voetbal met 4.500 leden en dan de andere sporten zoals kaatsen, zwemmen, atletiek, worstelen en schaken.

In deze historische context passen perfect de verhalen van 2 jubilerende turnkringen: "Volharding"-Boom werd opgericht in 1896 en is dus 100 jaar geworden, en "Ontvoogding"-Antwerpen bestaat 75 jaar.

Ter gelegenheid van deze vieringen werd van beide turnkringen de geschiedenis gepubliceerd. Het resultaat mag er zijn: boeiende lectuur, vlot leesbaar en geïllustreerd met schitterende nostalgische foto's. Twee aanraders dus!

* 100 jaar geschiedenis van de Socialistische Turnkring Volharding. Boom 1896-1996 door Alex Vinck en Johnny Van Gompel, Boom, 1996, 104 p., ill.

* 1921-1996: 75 jaar werken aan Ontvoogding. W. Geldolf, J. Fleur e.a., Antwerpen, 1996, 40 p., ill.

Opendeur-Gent

Piet Creve, departement Archief AMSAB

De Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief en Documentatiewezen (VVBAD) vierde haar vijfenzeventigste verjaardag in Gent met een tweedaags congres op 21 en 22 november. Als sluitstuk van de viering en als manifestatie naar het brede publiek toe stelden tweeëntwintig Gentse instellingen hun deuren open op zaterdag 23 november. Gent telt inderdaad behoorlijk wat bibliotheken, archieven en documentatiecentra die actief zijn op de meest uiteenlopende terreinen: van poëzie over streekgeschiedenis tot hedendaagse kunst. Vanzelfsprekend ontbrak het AMSAB niet bij de instellingen die op die dag de bezoekers een blik achter de schermen gunden. Nagenoeg alle bureaus, opslagplaatsen en ateliers stonden open voor geïnteresseerde en nieuwsgierige blikken. In alle departementen waren AMSAB-medewerkers paraat om uitleg te geven bij uitgestalde stukken uit de diverse collecties en in te gaan op alle mogelijke vragen over verwerking, automatisatie, restauratie en consultatie. Onder de ongeveer honderdvijftig bezoekers bevonden zich zowel geïnteresseerde "leken" als vakmensen die een kijkje kwamen nemen bij de collega's.